

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

תלמוד

דינים בהעמקה ומבוא לתורה שבעל פה

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון –	הלכות תפילין, הלכות שבת	–	$(12 \times 1) + (9 \times 2)$	–	30 נקודות
פרק שני –	"במעגלי ההלכה"	{	–	(14×5)	70 נקודות
<u>אנ:</u>					
פרק שלישי –	"משנה ברורה"				
סך הכול	–				100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — הלכות תפילין, הלכות שבת

(30 נקודות)

ענה על שלוש שאלות: על שאלה 1 (שאלת חובה — 12 נקודות)
ועל שתיים מן השאלות 2-4 (לכל שאלה — 9 נקודות).

ענה על שאלה 1 — שאלת חובה.

1. הלכות תפילין — סימן כ"ה

א. (1) "אחר שלבש טלית מצויץ, יניח תפילין" (שולחן ערוך).

מדוע לבישת טלית קודמת להנחת תפילין?

(2) ציין מקרה אחד שבו מניחים תפילין לפני שלובשים טלית.

(4 נקודות)

ב. (1) מדוע מברכים על תפילין של יד לאחר הַנְחָתָן על הקיבורת ולא לפני כן?

(2) אדם שנזכר שלא בירך על תפילין של יד, והתפילין עדיין עליו — האם עליו לברך, ומדוע?

(4 נקודות)

ג. אדם שבשעת התפילה נשמטו התפילין שלו ממקומן ורוצה להחזירן למקומן —

(1) כיצד עליו לנהוג בנוגע לברכה, לדעת השולחן ערוך?

(2) במשנה ברורה מובא שאין נוהגים כדעת השולחן ערוך בעניין זה. מהו הטעם למנהג המובא במשנה ברורה?

(4 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 2-4.

2. הלכות תפילין — סימן כ"ו

א. אדם ממחר לצאת לדרך ולהגיע בזמן ליעדו, ולכן יכול להניח רק תפילין של יד או רק תפילין של ראש.

באיזה תנאי הוא רשאי להניח רק אחת מן התפילין, ובאיזה תנאי הוא חייב להניח את שתיהן אף אם יאחר?

(5 נקודות)

ב. אדם יכול להניח רק תפילין של ראש.

מה עליו לברך? כתוב שתי דעות. (4 נקודות)

3. הלכות תפילין – סימן כ"ז

- א. יש מחלוקת בין הפוסקים בשאלה על איזו יד יניח תפילין אדם שכותב בידו השמאלית ואת שאר פעולותיו עושה בידו הימנית.
- כתוב נימוק לכל אחת מן הדעות, וציין מהו המנהג על פי הרמ"א. (5 נקודות)
- ב. אדם שאת כל פעולותיו יכול לעשות גם בידו הימנית וגם בידו השמאלית – על איזו יד עליו להניח תפילין? בתשובתך הבחן בין שני מצבים. (4 נקודות)

4. הלכות שבת

- א. (1) מדוע נשים חייבות במצוות עשה הנוגעות לשבת אף שאלו מצוות שהזמן גרמן? (2) ציין שתי מצוות עשה מדרבנן הנוגעות לשבת. (4 נקודות)
- ב. (1) הסבר מהו "אב מלאכה". (2) על פי תשובתך על תת"סעיף (1), הסבר מדוע המלאכות "מבריק" ו"מרכיב" הן אבות מלאכות. (5 נקודות)

בחר בפרק שני אַן בפרק שלישי, על פי התכנים שלמדת.

פרק שני — "במעגלי ההלכה" (70 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על חמש מן השאלות 5-11 (לכל שאלה — 14 נקודות).

5. תפילה בציבור

א. (1) "תפילת הציבור, אף על פי שהיא מצווה מדבריהם, היא גדולה ממצוות עשה של תורה" (הרב שניאור זלמן

מלאדי, שולחן ערוך הרב). הסבר מדוע.

(2) מדוע תפילתו של אדם המתפלל בציבור מתקבלת יותר מתפילתו של אדם המתפלל ביחידות?

(6 נקודות)

ב. אדם שמרגיש שהוא מכוון את ליבו בתפילה ביחידות יותר מבתפילה בציבור —

לפי הרב משה פיינשטיין, באיזה מצב הוא רשאי להתפלל ביחידות, ובאיזה מצב עליו להתפלל בציבור?

(4 נקודות)

ג. מדוע אדם רשאי להתנדב לשירות צבאי ביחידה מובחרת אף על פי שאין אפשרות להתפלל בציבור ביחידה זו?

(4 נקודות)

6. זהירות בדרכים

א. (1) "שלושה הם ההורגים בלא כוונה..." (רמב"ם).

מה הם שלושת סוגי ההורגים בלא כוונה? בנוגע לכל אחד מהם — כתוב אם ההורג צריך לגלות לעיר מקלט.

(2) מדוע כוהן שנהג בכלי רכב במהירות מופרזת וגרם לתאונה קטלנית, אינו רשאי לישא כפיו בברכת כוהנים?

(9 נקודות)

ב. (1) נהג שהיה תחת השפעת סמים חייב לשלם על נזק שגרם לאחרים, אף על פי שלא היה מודע למעשיו.

הסבר את הטעם לדין זה.

(2) לפי הרב אביגדור נבנצל, אין היגיון במשפט "אתמול נהגתי מהר וכמעט התנגשתי — אבל ברוך ה' לא קרה

כלום". הסבר מדוע אין היגיון במשפט זה.

(5 נקודות)

7. לשון הרע ורכילות

- א. הסבר את שלושת המושגים האלה: רכילות, לשון הרע, הוצאת שם רע. (5 נקודות)
- ב. במדרש מסופר על רבי ינאי שהתפעל מרוכל.
- (1) על פי הרב אשר וייס, מהי התמיהה על מדרש זה, ומדוע התפעל רבי ינאי מרוכל זה?
- (2) על פי הרב אשר וייס, יש הנחה רווחת המקשה על אנשים להימנע מלדבר לשון הרע. כתוב מהי הנחה זו, והסבר כיצד מעשיו של הרוכל שוללים הנחה זו.
- (9 נקודות)

בית, חינוך ומשפחה

8. יצר ויצירה

- א. (1) "ולא תתורו... ואחרי עיניכם" (במדבר, ט"ו, ל"ט).
- הסבר את הטעם לאיסור להתבונן במראה לא צנוע.
- (2) "כדי להדליק אש גדולה, אין צורך ביותר מגפרור אחד" (הרב אלימלך בר שאול).
- הסבר דברים אלה בהקשר של "איסור נגיעה".
- (6 נקודות)
- ב. (1) "כי שבע יפול צדיק וקם" (משלי, כ"ד, ט"ז).
- הרב יצחק הוטנר כתב שני פירושים לפסוק זה. הוא קיבל פירוש אחד ודחה את האחר.
- הסבר את הפירוש שדחה הרב יצחק הוטנר ואת הפירוש שהוא קיבל.
- (2) "בזמן שהינך מרגיש בקרבך סערת היצר, דע לך שבזה הינך מתדמה אל הגדולים הרבה יותר מאשר בשעה שאתה נמצא במנוחה שלמה שאתה רוצה בה" (הרב יצחק הוטנר).
- במה אדם שמרגיש בקרבו סערת היצר "מתדמה אל הגדולים"?
- (8 נקודות)

9. קידושין ונישואין

- א. (1) אדם המקדש אישה בלי לראותה לפני כן עלול לעבור על מצוות עשה. כתוב מהי מצוות עשה זו, והסבר כיצד הוא עלול לעבור על מצווה זו.
- (2) חכמים קבעו כי אדם שמקדש אישה בלא שידוכין יענש בעונש חמור. מהו עונשו של אדם זה, ומדוע החמירו חכמים בעניין זה? (8 נקודות)
- ב. (1) "האישה נקנית" (קידושין, פרק א', משנה א') — למילה "נקנית" יכולות להיות שתי משמעויות. מהי המשמעות הנכונה בנוגע לקניין בקידושין?
- (2) מה הם "קידושי שחוק", ומה האישה צריכה לעשות כדי להימנע מן התסבוכת הכרוכה בקידושי שחוק? (6 נקודות)

10. התנהלות של משפחה

- א. (1) כתוב מהו העיקרון החשוב בבניין המשפחה היהודית הנלמד מן השיח שבין יעקב אבינו לנשותיו, והסבר כיצד לומדים עיקרון זה.
- (2) מהי החשיבות של קביעת עיתים לתורה, ללמוד ולמשפחתו? (8 נקודות)
- ב. פוסקי זמננו קבעו שנשים חייבות ללמוד תורה. כתוב שני נימוקים לחיוב זה. (6 נקודות)

11. קרבה בין האיש לאישה; קרבה וריחוק בחיי הזוגיות

- א. כתוב שתי מטרות של מצוות עונה. (6 נקודות)
- ב. "חתן נכנס לחופה, ליבו מתגעגע לחופה ולחיבת חיתונו... מה מכריח את הנער הצעיר לפרוש מכלתו, אליה הוא נמשך כל כך – כוח חיצוני, סכנה פיזית? לא... הגבורה של הנער הצעיר עולה על גבורת אלכסנדר מוקדון ונפוליאון" (הרב יוסף דב הלוי סולובייצ'יק).
- מהי הגבורה של "הנער הצעיר", ומדוע גבורתו עולה על גבורת אלכסנדר מוקדון ונפוליאון? (8 נקודות)

בחר בפרק שני א בפרק שלישי, על פי התכנים שלמדת.**פרק שלישי — "משנה ברורה" (70 נקודות)**

אם בחרת בפרק זה, ענה על חמש מן השאלות 12-18 (לכל שאלה — 14 נקודות).

12. הלכות נטילת ידיים — סימן קנ"ח

- א.** יש ספק אם אדם שאוכל פת ששיעורה פחות מכביצה צריך ליטול את ידיו. הסבר את שני הצדדים של הספק. (5 נקודות)
- ב.** בשולחן ערוך וברמ"א מובאות ארבע אפשרויות בנוגע לשלב בנטילת הידיים שבו יש לברך על הנטילה. כתוב שלוש מן האפשרויות, ונמק כל אחת מהן. (9 נקודות)

13. הלכות דברים הנוהגים בסעודה — סימן קע"ט

- א.** "כשאדם נכנס לבית חברו ויש שם חברות הרבה שאוכלים וכל אחד מושיט לו כוס, יש מי שאומר שמברך על כל אחד בורא פרי הגפן" (שולחן ערוך).
- (1) הסבר מדוע אדם זה צריך לברך על כל כוס, וכתוב שני מקרים שבהם אדם זה אינו צריך לברך על כל כוס.
- (2) מהו הדין אם בבית חברו יש חבורה אחת, וכל אחד מבני החבורה מושיט לו כוס, ומהו הנימוק לדין זה? (10 נקודות)
- ב.** בעל בית מגיש לאורח מאכלים שברכתם זהה בזה אחר זה. האם האורח צריך לברך על כל אחד מן המאכלים האלה, ומדוע? (4 נקודות)

14. הלכות ברכת המזון — סימן קפ"ד

- א.** (1) אדם שאכל פת במקום אחד — פָּרַט באיזה מקרה הוא יכול לכתחילה לברך ברכת המזון במקום אחר.
- (2) אדם שאכל פת ועזב את מקומו במזיד — פָּרַט באיזה מקרה הוא יכול לברך ברכת המזון במקום שהגיע אליו. (7 נקודות)
- ב.** (1) אדם שאכל אכילה מרובה ולא בירך ברכת המזון — עד מתי הוא יכול לברך?
- (2) אדם שאכל אכילה מועטת ולא בירך ברכת המזון — לאחר כמה זמן מסיום האכילה הוא עדיין יכול לברך? (7 נקודות)

15. הלכות ברכת הפירות – סימן ר"ח

- א. אדם שהכניס קמח מחמשת מיני דגן לתבשיל ירקות – באיזה מצב יברך על התבשיל "בורא מיני מזונות", ובאיזה מצב יברך "בורא פרי האדמה"? נמק את תשובותיך. (7 נקודות)
- ב. אדם שהכניס אורז לתבשיל ירקות – באיזה מצב יברך על התבשיל "בורא מיני מזונות", ובאיזה מצב יברך "בורא פרי האדמה"? נמק את תשובותיך. (7 נקודות)

16. הלכות שבת

- א. אדם שבשבת הניח בשינוי סיר על האש כדי שיתבשל – האם הנחתו בשינוי תיחשב למלאכה שלא כדרכה, ולכן יהיה פטור מן התורה? נמק את תשובתך. (5 נקודות)
- ב. (1) כתוב דוגמה למלאכה שמותר לכתחילה לעשותה בשבת בשינוי גדול.
(2) כתוב דוגמה למלאכה שחייבים עליה מן התורה גם אם עושים אותה בשבת שלא כדרכה.
(5 נקודות)
- ג. מה הם שני התנאים שחייבים להתקיים כדי להתיר גרירה של מיטה, כיסא ושולחן על גבי קרקע בשבת? (4 נקודות)

17. הלכות שבת

- א. (1) אדם הנוטל ידיו בגינה בשבת – באיזה מקרה הוא יעבור על איסור דאורייתא, ובאיזה מקרה הוא יעבור על איסור דרבנן? נמק את תשובותיך.
(2) כתוב דוגמה לפסיק רישא באיסור דרבנן, וכתוב מהו הדין במקרה זה.
(9 נקודות)
- ב. (1) אדם החובל בבעל חיים בשבת והוציא ממנו דם – באיזה מקרה דינו חייב, ובאיזה מקרה דינו פטור?
(2) באיזה מקרה התירו חכמים לעשות מלאכה בשבת בדרך של קלקול והשחתה?
(5 נקודות)

18. הלכות שבת

- א. לפניך תיאור של שלושה מצבים (1)-(3).
בנוגע ל**כל אחד** מן המצבים, ציין אם האדם שכתב בשבת חייב בעונש אן פטור מעונש.
נמק את תשובותיך.
(1) אדם כתב אות אחת בשבת.
(2) אדם התכוון לכתוב מכתב אך כתב בשבת פסקה אחת בלבד.
(3) אדם כתב בשבת את האות ך' ובכך השלים את המילה "דך".
(10 נקודות)
- ב. הסבר מדוע מותר "להעביר חפץ ברשות הרבים פחות מארבע אמות". (4 נקודות)

בהצלחה!